

Ekal la centjara jubileo de Esperanto !

Radioprelego de Claude kaj Andrée GACOND, SRI, 1985 marto 28 kaj 30.

<http://www.esperanto-gacond.ch/SRI/Radiokasedo-141/Radiokasedo-141-2-884-1985-aprilo-Claude-kaj-Andree-GACOND-Ekal-la-centjara-jubileo-de-Esperanto.mp3>

Cl.- Parolas gesinjoroj Claude kaj Andrée GACOND nome de Svisa Radio Internacia.

La pretiĝo al inda celebrado de la centjara jubileo de esperanto pli kaj pli karakterizas la esperanto-vivon ĝenerale. Por la esperanto-socio, kiel por ĉiu homgrupo, la transiro en novan jarcenton havas gravan psikologian signifon. La esperantistoj pli kaj pli klare konscias, ke 1987 ne nur markos la eniron en novan jarcenton, sed arikaŭ tre verŝajne en novan epokon. Konkludiĝas fakte la pionira periodo de esperanto, sed neniuj scias per kiu adjektivo karakteriziĝos la dua jarcento de esperanto.

A.- Por helpi niajn geaŭdantojn pli bone kompreni la hodiaŭajn eventojn, ni dediĉos aron da elsendoj al analizoj pri la nuna situacio de esperanto, kaj pri la problemoj, kiujn naskas la novaj atinĝoj. La hodiaŭa prelego estas enkonduko al tiu prelegaro.

Cl.- Depende de la loko, kiun oni okupas en la esperanto-movado, oni alvenas al tre malsimilaj konkludoj pri la situacio de esperanto. Junulo aganta en rapide kreskanta junulara movado emas konsideri tro optimisme tiun ĉi situacion, dum membro de maljuniĝanta kaj pereanta grupo ne partoprenas tiun optimismon. Li scias, ke post disvolviĝa fazo societo poste konas stagnajn periodojn. Estas fakto, ke en sama momento kaj eĉ en sama lando esperanto progresas en kelkaj medioj kaj regresas en aliaj. Ni ekzamenos la situacion en Svislando, provante kompreni la kaŭzojn de tiuj diferencoj.

A.- Estas fakto, ke la centjara esperanto restas treege malpotanca lingvo, se oni komparas ĝin kun la lingvoj, kiujn ĝi provas alfronti. Esperanto nur dependas de la strebado de la esperantistoj, dum pri la defendo de la naciaj lingvoj, kiuj akiris privilegian statuson ĉe mondorganizaĵoj, okupiĝas la registaroj de potencaj landoj, industriaj, turismaj, kulturaj organizaĵoj. Vera giganto fariĝis la angla lingvo, dum esperanto estas nano. Sed konvinkitaj esperantistoj memoras, ke la eta David faligis la potencan Goliaton.

Cl.- Por kompreni, kiom ŝanĝiĝis la situacio de esperanto en unu jarcento sufiĉas kompari la hodiaŭan poresperantan argumentadon kun tiu de la fino de la deknaŭa jarcento. Tiam oni havis la iluzion, ke la latina lingvo povus refariĝi internacia kultura lingvo, kaj la esperantistoj devis demonstracii, ke tio ne eblas. Estis malpli facile rebati la argumentojn de la volapükistoj. Esperanto estis ligvo-projekto apud aliaj projektoj, kiuj ne estis sen intereso.

A.- Post la unua mondmilito, Ligo de Nacioj debatis pri la uzo aŭ ne de planlingvo, kaj tiam esperanto havis du konkurantojn: Ido kaj Occidental. Oni sentis, ke la zamenhofa lingvo ne estis akirinta sufiĉan maturecon por fariĝi laborlingvo en mondorganizaĵo. Tiu decido de 1923 estis prava.

Cl.- Tridek jarojn poste Unesko en sia Montevidea Asembleo, dank' al la advokata talento de Ivo Lapenna, devis agnoski almenaŭ la kulturalan valoron de esperanto. Sed en 1954 oni opoziciigis al esperanto la projekton Interlingua de IALA. Nun oni scias, ke tiu lingvo-

projekto de Alexander Gode estis bazita sur latinida centrismo ne science pravigebla kaj sur filologia koncepto de la lingvistiko malmoderna rilate al la malkovroj de Ferdinand de Saussure kaj ĉefe de la usona strukturalisma skolo.

A.- Hodiaŭ esperanto staras tute sola kiel planlingvo. Ĝiaj konkurantoj montriĝis nevivkapablaj projektoj. La interlingvistikaj esploroj ne naskis novajn lingvo-projektojn. Ili ĝenerale fortikigas la pozicion de esperanto, demonstrante interalie, ke ĝi povus ankaŭ konveni kiel perilo por la tradukmaŝinoj.

Cl.- La nacilingva situacio ankaŭ multe evoluis en unu jarcento. Kiam esperanto naskiĝis, la franca lingvo estis konsiderata kiel "la lingvo de la diplomatio". Sed ekde 1919 Ligo de Nacioj baziĝis sur la dulingvismo angla-franca, kaj kreskis la rolo de la angla lingvo, kiu fariĝis la ĉefa laborlingvo en la kvin- kaj poste ses-lingva Unuiĝinta Naciaro kaj en ties fakaj organizaĵoj. En 1945 estis normale, ke el tiuj kvin labor-lingvoj de UN kvar estu eŭropdevenaj lingvoj: la angla, franca, hispana kaj rusa. Nur la ĉina reprezentis la neokcidentajn lingvojn. Dum la nafto-krizo UN devis ekuzi la araban, kaj hodiaŭ oni sentas, ke la svahila devus havi lokon en plurlingva mondorganizaĵo.

A.- Estas fakto, ke ju pli multiĝas la laborlingvoj en UN kaj en la aliaj mondorganizaĵoj aŭ kontinentaj organizaĵoj, ne nur kreskas la traduk-elspezoj, sed ankaŭ la potenco de la angla lingvo. Tiu ĉi lingvo fariĝis la efektiva mondlingvo en la fino de la dudeka jarcento. Tio estas ne nur konstatebla en la diplomataj interŝanĝoj, sed ankaŭ en la aktivecoj komercaj, turismaj, sciencaj, teknikaj.

Cl.- La situacio fakte ege simpliĝis, eĉ se la lingvo-nombro ĉe UN kreskis. Estas fakte du kandidatoj por la rolo de mondlingvo: la angla kaj esperanto. Kiel ni jam diris, la angla havas potencajn defendantojn, dum esperanto mankas eĉ je prestiĝo.

A.- La interlingvistikaj esploroj nun tendencas demonstri, ke se ambaŭ lingvoj troviĝas en la situacio de egaleco de la ŝancoj, nepre venkas esperanto, kiu estas pli bone adaptita por ludi la rolon de internacia helplingvo.

Cl.- Imagu ekzemple egalecon de la ŝancoj inter la angla kaj esperanto en la lernejoj: saman nombron da instruhoroj, saman valoron por la ekzamenoj, ktp. Tre rapide en la horaro dediĉita al esperanto oni povus entrepreni originalajn studojn, kies programoj estus tutmondaj.

A.- Imagu ekzemple egalecon de la ŝancoj en mondorganizaĵoj, la esperanto-utiligantoj ne bezonus plu la traduk-servojn, kiuj ĉiam akompanas la uzon de la angla fare de fremdparolantoj.

Cl.- En kiu ajn fako tiu egaleco de la ŝancoj profitus al esperanto kaj malprofitus al la angla. Pro tio oni komprenas, ke la defendantoj de la angla faros ĉion eblan por malfruigi la konfrontadon esperanto-anglan. Ni devas nin pretigi al tiu konfrontado, sed samtempe antaŭvidi, ke ankoraŭ tre fora ĝi estas. En venonta elsendo ni havos la okazon ekzameni, kiajn kontraŭstarojn la esperanto-angla ŝancegaligo renkontos. La naciistoj, kaj ni ĉiuj pli malpli

estas tiaj, longe preferos la lingvo-kaoson, kiu pludaŭrigas la ĝeneralan internacian kaoson, al iu ajn esperanto-eksperimento, kiu portus en si la ĝermojn de tutmonda sinteno.

A.- A1 la homo homa oni preferas la homojn ŝovinistajn. Ŝajnas pli komforte vivi en eterne militanta mondo, ol en transformiĝanta socio ema al supernaciismo.

Cl.- Vi aŭdis elsendon de Svisa Radio Internacia. La venontan semajnon Claude kaj Andrée Gacond daŭrigos tiun ĉi temon, 'Ekal la centjara jubileo de Esperanto!' per rigardo al la pioniraj jarcentoj de la planlingvistika esplorado. Ĝis reaŭdo!

*Kopirajto © Claude GACOND www.esperanto-gacond.ch
Prilaboris: [Stefano KELLER](#), januaro 2014*